

Komjáti-Gardó Simona és Zsiska Zsófia

Nőmozgalmak és politikai tiltakozások Magyarországon

Bevezetés

Az alábbi tanulmány célja, hogy tudományelméleti keretek között mutassa be a 2013. január és november közötti időszak azon politikai tiltakozásait, amelyeknek nők a főszereplői. A tiltakozás, mint a demokratikus akarat kifejezésének egyik fontos formája, egyre nagyobb médiahangsúllyal bír. Ebből következik, hogy a társadalom receptivitása az ilyen megmozdulásokra nagyobb, mint az 1990-es években. Az információ gyors áramlása a technológia fejlődésének köszönhetően lehetővé teszi az azonnali reagálást. Az internet – és legfőképpen a közösségi oldalak – megjelenésével egy esemény, amely több ezer kilométerrel távolabb történik, lavinaszerűen tud teret nyerni magának az egész világon. A 2013-as év bebizonyította, hogy a nőmozgalmak reneszánszát éljük, a nem maradt el a gyors reakció a világ eseményeire, a magyar nők szolidárisak a világ összes nőjével.

Módszertan

A dolgozatban a 2013. év legjelentősebb hatású nőmozgalmait, illetve tiltakozó akcióit kerülnek bemutatásra. A tanulmány első felében számba vesszük a legfontosabb női témával foglalkozó civil társadalmi szervezeteket azok megalakulásának sorrendjében. Ezek után a szervezetek közösségimédia-jelenlétének, írott-sajtó-megjelenéseinek, valamint a legnagyobb országos TV-csatornák műsorainak az elemzésén keresztül röviden összefoglaljuk a legfontosabb tiltakozási akciókat 2013-ban.

A tanulmány elkészítésekor törekedtünk arra, hogy a lehető legszélesebb körben elérhető információkat összegyűjtsük és szintetizáljuk. Interjút készítettünk Antoni Ritával, a Nőkért.hu Egyesület vezetőjével, Rebecca Harms európai parlamenti képviselővel, a nőmozgalmi rendezvényen részt vevő ellenzővel, valamint Boros Tamás politikai elemzővel.

Elméleti alapvetések

A dolgozatban a Mikecz Dániel tanulmányában használt mozgalomdefiníciót használjuk, amely szerint mozgalom alatt egy átfogó jelenséget értünk, amely magába foglalja aktivisták, támogatók, szervezetek hálózatát, amelyek az elérni kívánt társadalmi-politikai változás érdekében cselekednek. Ez a típusú politikai cselekvés ugyanakkor a közösen kialakított értelmezési keretek, a kollektív identitás, valamint a kölcsönös szolidaritás révén valósulhat meg (Mikecz 2013).

A politikai tiltakozások formái a 2010-es évekre nagy változást mutatnak Magyarországon is, követve a nemzetközi trendeket. Az aktivista hálózatokkal való kapcsolattartás és mozgósítás legfontosabb kommunikációs csatornája a közösségi média lett. Noha a közösségi oldalak (Magyarországon jellemzően a Facebook) alapvetően persze továbbra sem a forradalmakról szólnak, még csak nem is politikáról, mégis tökéletes eszközzé váltak a mozgalmi események szervezésének (Alexander 2011).

A magyar nőmozgalmak általános bemutatása

A magyarországi közélet az elmúlt években jelentősen megváltozott, a társadalom több információhoz jut, valamint – ahogyan arról már szó esett – az emberek sokkal jobban figyelnek és határozottabban alakítják ki véleményüket egy közszereplővel vagy eseménnyel szemben.

Ma Magyarországon több mint 65 ezer nonprofit szervezet működik, amelyek közül igen kevés olyan van, amelyiknek a képviselőjét nő látná el. Lévai Katalin és Kiss Róbert 1997-es „Nők a közéletben” című cikkükben (Lévai és Kiss 1997) arra a megállapításra jutnak, hogy kb. 60 olyan szervezet van országosan, amely női szervezetnek vallja magát. A mostani helyzet sem mutat azonban más képet, mint az 1997-es állapotok.

A következőkben bemutatjuk azokat a szervezeteket, amelyek erőteljesebben befolyásolták az utolsó évek történéseit.

MONA (A Magyarországi Női Alapítvány)

Az 1992-ben alapított MONA mindenki számára nyitott, pártsemleges, nonprofit közhasznú alapítványnak definiálja magát. Célja a nemek egyenlőségének előmozdítása, a civil és az állami szereplők között a nők és a férfiak egyenlő esélyeiről folytatandó társadalmi párbeszéd előmozdítása. Feltett szándéka a szervezetnek a társadalmi nemekkel kapcsolatos közösségi tudatosság javítása és (általában is) az egész társadalom – ideértve az állami szervezetet is – befolyásolása a nők helyzetének javítása, valamint a gender mainstreaming ezt szolgáló szemléletének elterjesztése érdekében. A honlapjukon továbbá a következőkről lehet olvasni:

A MONA mindezek érdekében a női és férfiszerepek sokrétűségét, gazdagságát, és egyben – legalábbis egy demokratikus társadalomban – az egyenrangúságot bemutató, egyszersmind a nemek között mind a mai napig fennálló méltánytalan társadalmi, gazdasági, politikai egyenlőtlenségeket is felszínre hozó közéleti vitákat kezdeményez.¹

¹ <http://mona-alapitvany.hu/magunkrol>

Tevékenységi területeik a honlapjukon szintén megtalálhatók, ezek: oktatás és képzés, publikációk, kutatás, mindezek alapján a nők társadalmi helyzetének javítását célzó javaslatok megfogalmazása és előterjesztése, konferenciák, találkozók és fórumok szervezése, hazai és külföldi nőszervezetek, intézmények és hálózatok kapcsolatainak szervezése, építése, szervezet- és szakmaközi együttműködések kezdeményezése és támogatása, a nők elleni erőszak visszaszorítását célzó jogfejlesztési javaslatok kidolgozása.

NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület)

A Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen (NANE) 1994 januárjában alakult azzal a céllal, hogy segélyvonalat indítson bántalmazott nők részére. A segélyvonal mind a mai napig az egyetlen olyan célzott telefonos szolgáltatás e témában, amit képzett női önkéntesek működtetnek civil szervezet keretei között. „Este hattól tíz óráig tartó ügyeletünk napi 5–8 bántalmazással és családon belüli erőszakkal kapcsolatos ügyet regisztrál” – olvasható az egyesület honlapján. Azt állítják, hogy a családon belüli erőszak nem magánügy. Szerintük számos nemzetközi egyezmény és javaslat kimondja, hogy a családon belüli, nők és gyerekek elleni erőszak a nőkkel szembeni diszkrimináció egyik formája, ezért megszüntetése állami feladat. Egy ilyen mértékű társadalmi problémát egyetlen civil szervezet sem tud egymaga megoldani. Az egyesület szerint ami valóban segíteni tud, az a meghallgatás és az ítéletmentes megértés, valamint a családon belüli erőszak társadalmi jelenségéről szóló ismeretek terjesztése akár publikációk, akár képzések vagy kampányok formájában. Az egyesület állítása szerint Magyarországon mind a mai napig a NANE az egyetlen családon belüli erőszakára specializálódott női civil szervezet, az elmúlt évek során tevékenységi köre jelentősen kibővült. Említik eredményeiket is, például azt, hogy olyan reformokat kezdeményeztek jogi, államigazgatási-eljárási területeken, orvosolandó, hogy az állam jelenleg nem szolgáltat igazságot a családon belüli erőszak áldozatainak. Eljárást kezdeményeztek az Alkotmánybíróságnál a nemi erőszak bűncselekményként való elismertetéséért abban az esetben is, ha az a házasságon belül történik (azt állítják, hogy 1997-ben ez a kezdeményezés sikerrel járt). A honlapjukon olvashatóak szerint a segélyvonalon kívül számtalan csatornán hallhatjuk a hangjukat. 1999-ben az egyesület kiemelkedően közhasznú státust kapott.²

Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség (Hungarian Women's Lobby)

A Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség 2003. október 3-án alakult. A honlapjukon elérhető bemutatkozás szerint:

A „Női Érdek” hosszú távú célkitűzése, hogy a magyar nők társadalmi és jogi egyenlőségéhez hozzájáruljon, szemléletváltozást indítson el a nemek esélyegyenlősége tekintetében. A szövetség igyekszik a nők szociális helyzetét, életesélyeit és életminőségét a maga eszközeivel javítani, fellép a nőkkel szembeni erőszak minden formájának tilalmáért is. Ehhez elengedhetetlen, hogy a nemzetközi egyezményeket Magyarországon is betartsák, az EU-s normákat itthon is elfogadják. A szövetség a napi gyakorlatban a jogalkotás különböző szintjeihez kapcsolódva arra törekszik, hogy a nők élni tudjanak emberi jogaikkal a társadalmi élet minden területén a magán- és a közszférában egyaránt, a törvényhozástól a törvények megvalósításáig terjedően.³

² <http://www.nane.hu/egyesulet/index.html>

³ http://noierdek.hu/?page_id=2

Témakörök, amelyeket folyamatosan monitorozni kíván a „Női Érdek” a munkacsoportok szakértői gárdája segítségével: nők a munkaerőpiacon, nők a közéletben, a nők elleni erőszak, a nők egészségügyi, szociális helyzete, nők az oktatásban, képzésben – élethosszigan tartó tanulás, feminizmus, gender mainstreaming, nők a médiában, nők és a család, gyermek- és ifjúságvédelem, többszörösen diszkriminált nők (pl. fogyatékkal élő nők), külföldről idetelepült nők, vidéki nők, kistérség fejlesztés és jogharmonizáció.

Az Élet-Érték Segítő Alapítvány – Halász Pálma mozgalma

Az alapítvány legfontosabb célkitűzése, hogy orvosi eszközökkel segítse a természeti csapások áldozatait, támogatást nyújtson a beteg és a szociálisan elesett magánszemélyek és csoportok részére, valamint, hogy elősegítse a családon belüli erőszak, illetve a diszkrimináció minden más formájának a visszaszorítását. Halász Pálma rengeteget küzd, hogy a családon belüli erőszak önálló tényállás legyen a magyar büntető törvénykönyvben.⁴

PATENT (Patriarchátust Ellenzők Társasága Jogvédő Egyesület)

A Patriarchátust Ellenzők Társasága Jogvédő Egyesület 2006 októberében alakult Magyarországon a nők elleni erőszakkal foglalkozó szakemberekből, azzal a céllal, hogy a társadalom szerintük jelenleg „patriarchális” berendezkedését felváltsa egy a nők és a szexuális kisebbségek társadalmi egyenlőségén alapuló társadalmi rend. Az egyesület honlapja szerint egyik legfőbb tevékenységük a nők és a szexuális kisebbségek elleni erőszak és diszkrimináció áldozatai számára fenntartott jogsegélyszolgálat működtetése. Azt is megtudtuk róluk, hogy az egyesület elsősorban a nemzetközi jogorvoslati fórumokon képviseli ügyfeleit, de kihívást lát a hazai eljárásokban való közreműködésben is a következő fórumokon: etikai eljárások, Egyenlő Bánásmód Hatóság, Alapvető Jogok Biztos, Alkotmánybíróság.⁵

Nőkért.hu Feminista Oldal

A nőkért.hu oldal 2009 májusában alakult. A honlapjuk részletes tájékoztatást ad magukról és célkitűzéseikről. 2006 és 2008 között ismerkedtek egy másik feminista oldal fórumán, és annak ellenére, hogy soha nem találkoztak személyesen, elhatároztak, hogy egy hasonló fórumon megvalósítják a saját elképzeléseiket. Témáik szerteágazóbbak, találunk példának okáért aktuális hírekre való reflektálást, tudatosságnövelést, foglalkoznak a sztereotípiák leépítésével, valamint hangsúlyt helyeznek a nőirodalomra is (ezen belül előtérbe kerülnek a gótikus irodalom vonatkozásai). A honlap szerkesztői szerint fontos számukra a fórum biztonságos működése, hogy az kvázi szeparatista térként működjön a nők (és néhány profeminista férfi) számára. Céljuk továbbá az is, hogy a gender studies mint kutatási irány, valamint a nem szakmai feminista aktivizmust megpróbálják közelíteni mind az események, mind a művelők tekintetében. Büszkén kijelentik, hogy anyagi segítség nélkül, önkéntességi alapon sikerült életben tartani a fórumot, és 5240 fő Facebook-tagjuk van.

4 <http://www.helyicivil.hu>

5 <http://www.patent.org.hu>

Hajléktalan Nők Egymásért Mozgalom (HaNem)

2012 szeptemberében megalakult a Hajléktalan Nők Egymásért Mozgalom, mint A Város Mindenkié női csoportja. Célja az otthontalan nők megerősítése, képzése, érdekeik képviselete. Meglátásuk szerint szükség van az ilyenfajta kezdeményezésekre, mert a hontalan nők sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak, mint a férfiak, és most, amikor a főváros intézkedéseket tesz a hajléktalan emberek ellen, ez a mozgalom sokat segíthet a bajba jutott nőknél. A honlapjukon olvasható, hogy rendszeresen szerveznek találkozót a tagokkal, ahol szakemberek tájékoztatják őket rendszeresen arról, milyen jogi védelem illeti meg őket.⁶

Keresztény Nők a Femen Ellen

A mozgalom elindítója egy lengyel hölgy, Maria Plasecka Lopuszanska, aki emellett még a Kobiety Dia Narodu (KDN), magyarul Nők a Nemzetért elnevezésű lengyel hazafias mozgalom vezetője is. A Christian Women Against Femen Facebook-oldalának létrehozását Magyarországon a KDN és a Jobbik IT lelkes és rendparti tagjai kezdeményezték. A tagok büszkén kijelentik, hogy ezek a nők igaziak, mert vállalják, hogy az ő testük a Szentlélek temploma, és a hitük által válnak igazán szabadokká. Vallják ugyanakkor, hogy az Isten, a haza és a család szentháromsága biztosíthatja az igazi női szabadságot az emancipáció mocsara helyett (kuruc.info 2013).

Nők Lázdása Egyesület

A 2012. szeptember 10-én a családon belüli erőszak önálló büntetőjogi törvényi tényállásának parlamenti vitájában felszólaló fideszes Varga István képviselő közölte, hogy a büntető törvénykönyv nem mindenható, a rossz házasságokon belüli bűncselekményeket külön tényállással nem akadályozhatjuk meg. „Talán az anyáknak vissza kellene térni elsősorban a gyermeknevelés mellé”, s azzal kellene foglalkozni, hogy „ebben a társadalomban ne egy vagy két gyermek szülessen, hanem három, négy vagy öt gyermek. És akkor lenne értelme annak, hogy jobban megbecsülnénk egymást, és fel sem merülhetne a családon belüli erőszak” (hvg.hu 2012a).

A felszólalás óriási felháborodást keltett (hvg.hu 2012b), a Facebook közösségi oldalon civilek spontán gyülekezést kezdtek szervezni „Kis esti levegőzés a nőgyűlölet ellen – avagy spontán gyülekezés Varga István képviselő felszólalása ellen” címmel.

A tiltakozó akció utáni napokban Nők Lázdása Csoport néven 2012. szeptember 16-ra újabb és már szervezettebb tiltakozási akciót szerveztek a közösségi oldalon. Négy nap alatt 52 szervezet támogatásával, 15 felszólaló részvételével szervezték meg a tiltakozó akciót. A média tájékoztatása szerint (hvg.hu 2012c) körülbelül 500 fő vett részt a megmozduláson. A demonstrálókhoz számos jogvédő szervezet, valamint több politikai párt, az LMP és a parlamenten kívüli SZEMA is csatlakozott.

Ezt követően 2012. október 28-án alakult meg hivatalosan a Nők Lázdása Egyesület, amelynek elnöke Lovas Nagy Anna. Az egyesület célja egy olyan pluralista, demokratikus és

6 <http://avarosmindenkie.blog.hu/api/trackback/id/7462353>

toleráns közélet kialakításában való részvétel, amely lehetővé teszi, hogy a nők a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben legyenek jelen a közéletben, aktívabban képviseljék érdekeiket, álláspontjukat karakteresen kifejezésre juttassák ne csak a nőket közvetlenül érintő kérdésekben, hanem a közügyek mindegyikében.⁷

Nők és mozgalmaik szerepe a politikai életben és a médiában 2013-ban

A fejezet próbál tiszta képet adni a nőmozgalmak aktivitásáról és médiamegjelenésükről. Noha a dolgozat fókuszában a 2013. év eseményei vannak, azok nem értelmezhetőek az előző évek történéseitől elkülönítve.

A legjobb bizonyíték erre, hogy a családon belüli erőszak tényállásának meghatározásában a legnagyobb média- és politikai változást Halász Pálma, az Élet-Érték Segítő Alapítvány és az Avon a Nőkért kampány hozta. Már 2010-ben aláírásgyűjtésbe kezdett, 2012 szeptemberében sikerrel járt a kétgyermekes anyuka, és a Parlament 336 szavazattal, 10 tartózkodással elfogadta a 103 ezer aláírással támogatott népi kezdeményezést arról, hogy a családon belüli erőszak önálló büntetőjogi tényállás legyen. Balog Zoltán miniszter kezdeményezte egy munkacsoport létrehozását, amelyben részt venne az igazságügy-miniszter, a belügy-miniszter, az Egyenlő Bánásmód Hatóság, az ombudsmani hivatal, illetve a Halász Pálma által javasolt civil szervezetek: a Patent, a Nane, a Mona, a Magyar Női Érdekvédelem Szövetség (index.hu 2012).

Ezek után alakíthatja ki a kormány a normaszöveget, melyről társadalmi egyeztetést kért. Sajnálatos módon történt egy kellemetlen incidens: a nőket képviselő szervezetek kiléptek a családon belüli erőszak ellen törvényjavaslatot kidolgozó civil munkacsoportból. A Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (NANE), a Patent Egyesület, a Magyar Női Érdekvédelem Szövetség és a Mona Alapítvány azért döntöttek így, mert úgy érezték, hogy a munka során nem tudtak szakmai szempontokat érvényre juttatni (hvg.hu 2013).

2012 szeptemberében indult el a Nők Lázdása elnevezésű tiltakozási akció a budapesti Kossuth téren, amelyhez mintegy 500-an csatlakoztak. A szervezők szerint az esemény a női mozgalmak egyik fontos állomása, és egy új trendet és magatartást eredményezett Magyarországon. „A nők lázadtak és felébredtek.” A közvetlen kiváltó ok Varga István fideszes képviselő fent idézett megszólalása volt.

Varga István parlamenti felszólalása egy olyan felháborodáshullámot indított el, amely végül arra kényszerítette a kormányt, hogy korábbi álláspontját megváltoztatva, a családon belüli erőszak önálló törvényi tényállásával kezdett el foglalkozni.

Más politikus is tett sértő kijelentéseket a nőkre nézve, Karaklics Ottó KDNP-s képviselő szerint az erőszakot az elhibázott oktatási rendszer és a „rossz értelemben vett női megmutatás” hozta be a családokba (Matalin 2013).

A nőszervezetek 2013-ra a politikai napirend szereplőivé váltak. Amellett, hogy a különböző nőszervezetek egymással szövetségre léptek (Nők Lázdása, Nők a Pályán Egyesület, NANE), együttműködési megállapodást kötöttek a Szabad Emberek Magyarországiért (SZEMA) Liberális Párttal.

⁷ <http://noklazadasa.com/>

A megállapodások értelmében a szervezetek közösen dolgoznak ki átfogó nőprogramot a jog, a munkavállalás, az oktatás és más, nőket érintő szakpolitikai kérdésekben, kiemelkedő figyelmet fordítva a nőjogi ombudsman intézményének létrehozására. Közösen fognak küzdeni azért, hogy a következő Országgyűlésben a női képviselők aránya legalább 30% legyen. A 2014-es választásokon a SZEMA közösen állítja női jelöltjeit a Nők Lázadása Egyesülettel. A Nők Lázadása Egyesület és a SZEMA célja, hogy a 2014-es választásokon induló SZEMA-jelöltek fele nő legyen. A Nők Lázadása Egyesület és a SZEMA törekszik további együttműködést kialakítani más ellenzéki politikai erővel és érvényesíteni a listaállításnál azt a szempontot, hogy a listán felváltva kövessék egymást a női és férfi jelöltek. A szervezetek kölcsönösen támogatják és segítik egymást más demokratikus ellenzéki erővel kötött szövetségükben és az együttműködésben.

Legfontosabb nőmozgalmi tiltakozások 2013-ban

One billion rising Budapest (2013. február 14.)

A One Billion Rising (Egymilliárd Nő Ébredése) – a közösségi oldalon megjelent írárok szerint egy globális figyelemfelhívó akció: tiltakozás a nőket sújtó erőszak ellen, amely a világon minden harmadik nőt ér élete során, vagyis a Föld lakosságára lebontva ez éppen egymilliárd nő.

A világ több mint 200 országában jelen lévő nemzetközi kezdeményezéshez 2013. február 14-én Magyarországról több település is csatlakozott. Egy napon közel egyazon időpontban – a táncot önkéntes oktatóktól, helyileg szervezett próbákban, vagy önállóan, videóról elsajátítva – ugyanazt a globális koreográfiát adták elő ugyanarra a dalra (Break the Chain) gyerekek és idősek, nők és férfiak, egészségesek és kerekesszékesek (akik számára a koreográfiának külön változata készült).

Noha az Indiában történt események a világsajtót hosszabb ideig uralták, a magyar megmozdulás szervezői ezen a napon nem állították azt, hogy az indiai vagy az afrikai nők elnyomása nem érinti őket – a mozgalom ugyanis a globális sisterhoodot feltételezi, azaz a Föld másik felén élő nő problémája mindenki problémája. Tekintettel arra, hogy a nyugati társadalmakban is jelen vannak az erőszaknak ugyanazon formái, mint a harmadik világ országokban, legfeljebb az arányok térnek el. Február 14-én a rendezők és a hozzájuk csatlakozók nagyszabású villámcsődületet tartottak az egymilliárd erőszak áldozatává váló nőért.

Téma	Nők elleni erőszak
Előzménye	Indiában nőket erőszakoltak meg
Nemzetközi kapcsolódása	200 ország szerte a világon kapcsolódott a mozgalomhoz, tánccal kifejezve tiltakozását
Résztevők száma (fő)	1 milliárd nő szerte a világon
Részt vevő szervezetek száma	5000 szervezet
Utóhatása	A nők elleni erőszakra való figyelemfelkeltés
Sajtómegjelenés	Az eseményről világszerte beszámoltak a sajtóorgánumok

Közös kutyasétáltatás – „A komondor ártatlan” (2013. május 1.)

2013. április végén a sajtóban megjelent a hír, miszerint Fülöpháza polgármester bántalmazta a feleségét, aki kórházba került. Balogh József azt nyilatkozta, hogy „nem emlékszem arra, hogy megverte volna élettársát”. Mint fogalmazott, „lagziból jöttünk haza, be voltunk rúgva”, szerinte az is előfordulhatott, hogy élettársa átesett a kutyájukon, és úgy szerezte a sérülését (*Magyar Hírlap Online*, 2013).

A Nők Lázadása Egyesület 2013. május 1-jére spontán tiltakozást, villámcsődületet szervezett.

Felmerül a kérdés, hogy flashmobbal el lehet-e érni valamit? Mi nagyon reménykedünk abban, hogy a tudatosságnövelés céljára megfelel. (...) Transzparenszeket nem lehet használni, mert az már tüntetésnek minősül és nem flashmobnak (Antoni Rita).

A tiltakozási akcióban mintegy 300 fő vett részt és követelte Balogh József azonnali menesztését a közeletről, valamint a NANE és a PATENT javaslatai szerint megszövegezett, így valóban hatékony törvényi szankciót a párkapcsolati erőszakkal szemben. A megmozduláson számos civil szervezet képviselői vettek részt, a NANE, a PATENT, a MONA, a Magyar Női Érdekvédelem Szövetsége, az Arany Liliom Alapítvány és a Magyar Antidiszkriminációs Közhasznú Alapítvány (MADA) részéről, valamint képviseltette magát az Országos Állatvédőrség. A média részéről többek közt az ATV és az Origo jelent meg.

Téma	Családon belüli erőszak
Előzménye	Balogh József polgármester bántalmazta élettársát
Nemzetközi kapcsolódása	nincs
Résztvevők száma (fő)	300 fő
Részt vevő szervezetek száma	6
Utóhatása	
Sajtómegjelenés	ATV, Origo

A Nők Lázadása Újra (2013. május 21.)

A Nők Lázadása Egyesület a 2012. szeptemberben megkezdett tüntetéssorozatát folytatta 2013-ban is. Az egyesület célja, hogy a családon belüli és párkapcsolati erőszakra szóló törvény megszövegezése során a jogalkotók figyelembe vegyék a civil szakmai javaslatokat, az európai normákat és a nemzetközi ajánlásokat. Ennek érdekében a Nők Lázadása Egyesület 2013. május 21-én tüntetést szervezett „Nők Lázadása Újra – Európai csbe-törvényt Magyarországon is!” címen. A tiltakozási akció fő követelése az alábbiak voltak:

1. A formális meghallgatás helyett érdemi civil egyeztetést, azaz a törvénynek a civil szakmai javaslatok alapján történő megszövegezését.
2. A kormány haladéktalanul írja alá és tartsa be az áldozatok védelmét garantáló istambuli egyezményt.

3. A kormány minden ponton, de különösen a nők elleni erőszak vonatkozásában tartsa be az ENSZ CEDAW ajánlásait.

Téma	családon belüli erőszak törvénybe foglalása
Előzménye	Balogh József polgármester bántalmazta élettársát
Nemzetközi kapcsolódása	–
Résztevők száma (fő)	300 ember
Részt vevő szervezetek száma	32 szervezet
Utóhatása	A regnáló kormány meghátrált, és önálló tényállás lett a BTK-ban a családon belüli erőszak
Sajtómegjelenés	ATV, Origo, Hír Tv, <i>Magyar Nemzet</i> , <i>Népszabadság</i>

SlutWalk (2013. szeptember 14.)

A SlutWalk Budapest Csoport a nemzetközi SlutWalk mozgalom részeként jött létre. 2011 nyarán került sor az első hazai SlutWalk megrendezésére. A felvonulás célja a nemi erőszak, a szexuális zaklatás, valamint e bűncselekmények áldozatainak a hibáztatása ellen való tiltakozás volt.

2013 szeptemberében harmadik alkalommal rendezték meg a szexuális erőszak elleni felvonulást, amelyet a korábbi éveknek megfelelően kerekasztal-beszélgetés követett szakértők részvételével. A tiltakozási akció – melyet az áldozathibáztatás és az elkövető mentegése ellen szerveztek – célja az volt, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy a szexuális bántalmazás csakis az elkövető felelőssége, és hogy tisztességes bánásmódot követeljen az erőszak áldozatainak.

Téma	A szexuális zaklatás, a nemi erőszak és ezen bűncselekmények áldozatainak a hibáztatása ellen való tiltakozás
Előzménye	Kanadában Michael Sanguinetti rendőr azt állította, hogy a szexuális erőszakról a nők tehetnek, mert olyan ruházatot viselnek az utcán, mint a prostituáltak
Nemzetközi kapcsolódása	Szerte a világon szinte mindenhol vonultak a nők lenge öltözékben, tiltakozva a kanadai rendőr állítása ellen
Résztevők száma (fő)	300 nő
Részt vevő szervezetek száma	Az összes magyarországi női szervezet
Utóhatása	A figyelmet ráterelte a nők elleni erőszakra és arra, hogy a szexuális bántalmazás áldozatainak hibáztatása bevett dolog
Sajtómegjelenés	Origo, ATV, Hír TV, a közmédia, <i>HVG</i>

A nőmozgalmak 2013. évi aktivitásának értékelése

Részvétel a jogalkotásban

A nőmozgalmak tevékenységének értékelésekor a legnagyobb eredménynek a családon belüli erőszakkal kapcsolatos kormányzati álláspont megváltoztatását tekintjük. A második Fidesz-kormány tevékenységének vizsgálatakor megállapítható, hogy semmilyen más esetben, nemzetközi nyomásra vagy belső ellenállás hatására sem változtatták meg eredeti jogalkotási tervüket. A családon belüli erőszak tárgyalása során végül a Parlament esélyegyenlőségi albizottságának ülésére, ahol sor került a törvény tárgyalására, szakértőket hívtak meg a civil szektorból.

Meg kell említeni ezen a ponton, hogy a nőmozgalmak jelezték aggályaikat a meghívott szakértők személyei miatt, valamint hogy a megfigyelői státuszba meghívott gyakorlati szakemberek nem tudták kellő mértékben artikulálni az általuk képviselt álláspontokat (hozzászólási jog nélkül lehettek jelen ezen az ülésen). A civil meghallgatásokat csupán üres formalitásnak tekintették, ahol a nőszervezetek javaslatait a törvény szövegezésékor egyáltalán nem vették figyelembe.

Politikai napirend alakítása

A nőmozgalmak 2013. évi aktivitásának elemzésekor Boros Tamás politikai elemző a következő álláspontját fejtette ki:

Habár a 2012. és 2013. évben a családon belüli erőszak témája hosszú ideig a politikai napirendet uralta, azonban ez valójában nem a női szervezetek elsődleges érdeme. A női szervezetek legfőbb szerepe az volt, hogy segítették azt, hogy egy téma a magyar sajtónak a látókörébe kerüljön. Azonban a családon belüli erőszak témája azért uralhatta ilyen sokáig a politikai napirendet, mert a közvélemény nagy részének az érdeklődésével találkozott.

A női kérdések és a politikai napirend elemzésekor nem szabad elfelejteni azt a tényt, hogy a Fidesz, az MSZP és az LMP esetében a szavazóbázis többsége nő.

A magyarországi női szervezetek számos, az Európai Unió intézményeiben politikai napirenden lévő témája közül többel még említés szintjén is alig foglalkoztak. Főként a korábbi gyarmati területeken mindennapos probléma a női nemi szervek csonkítása, így jellemzően a korábbi gyarmati országokkal szorosabb kapcsolatot fenntartó nyugat-európai országokban foglalkozott a témával a politikai sajtó.

Annak ellenére, hogy a magyar politikai elitnek csupán nagyon kis százaléka nő, és a kormányzati és politikai pozíciók nemi arányának összehasonlításakor Magyarországnál még Ruanda is jobban teljesített, mégsem került be a politikai napirendbe közel hasonló súllyal sem a női kvóta kérdése.

A nőmozgalmaknak a jogalkotásban betöltött érdekérvényesítési szerepük mellett a legnagyobb súlyú következménye a Balogh István politikustól való politikai elhatárolódás volt. Egyetlen olyan másik kiélezett belpolitikai helyzetre sem tudunk példát a Fidesz kormányzasi periódusa alatt, amikor külső hatásra egy tagjától a párt elhatárolódott volna.

Hivatkozott irodalom

- Alexander, Anne (2011): Internet Role in Egypt's Protests. *BBC* (2011. február 9.) Interneten: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12400319>.
- hvg.hu (2012a): A fideszes Varga kijelentése miatt szerveznek tüntetést a Kossuth térré. (2012. szeptember 11.) Interneten: http://hvg.hu/itthon/20120911_A_fideszes_Varga_kijelentese_miatt_szerve.
- hvg.hu (2012b): Egy éjszaka alatt mém lett a fideszesből. (2012. szeptember 11.) Interneten: http://hvg.hu/itthon/20120911_Egy_ejszaka_alatt_mem lett_a_fideszesbol.
- hvg.hu (2012c): „Fogságban nem szaporodunk!” – elindult a Nők lázadása. (2012. szeptember 16.) Interneten: http://hvg.hu/itthon/20120916_Par_szazan_a_Nok_lazadasan.
- hvg.hu (2013): Jövő héten ül össze a kapcsolati erőszak elleni munkacsoport. (2013. január 24.) Interneten: http://hvg.hu/itthon/20130124_Jovo_heten_ul_ossze_a_kapcsolati_eroszak.
- index.hu (2012): Már az idén önálló kategória lesz a családon belüli erőszak. (2012. szeptember 15.) Interneten: http://index.hu/belfold/2012/09/15/mar_az_iden_onallo_kategoria_lesz_a_csaladon_beluli_eroszak.
- kuruc.info (2013): Megalakult a Keresztény Nők a Femen Ellen nemzetközi mozgalom. (2013. május 19.) Interneten: <http://kuruc.info/r/21/112420/>.
- Lévai Katalin és Kiss Róbert (1997): *Nők a közéletben*. TÁRKI. Interneten: <http://www.tarki.hu/adatbank-h/nok/szerepvalt/levai-kiss97.html>.
- Matalin Dóra (2013): „Mit pofázol bele, kisanyám?” *Népszabadság*. (2013. január 29.) Interneten: http://nol.hu/belfold/20130129_mit_pofazol_bele_kisanyam-1362859.
- Magyar Hírlap Online (2013): Balogh József nem emlékszik verésre. (2013. április 29.) Interneten: <http://www.magyarhirlap.hu/balogh-jozsef-nem-emlekszik-veresre>.
- Mikecz Dániel (2012): Új pártok, változó mozgalmak. A radikális jobboldali és az alternatív mozgalmak pártosodása. In *Van irány? Trendek a magyar politikában*. Boda Zsolt és Körösnéyi András (szerk.). Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet – Új Mandátum, 65–82.
- Szabó Máté (2008): Globális kommunikáció, civil társadalom, tiltakozás. *Fordulat* (1): 96–119.
- Szabó Máté (1995): Politikai tiltakozás mint az új politikai kultúra eleme: Magyarország, Szlovénia, Szlovákia. *Szociológiai Szemle* 5(3): 51–73.